

Dvojazyčný rozhovor:
Rodina Gelbartova
a jejich pohádka
„O Baris“

strana 4, 5

Irena Eliášová:
**Léto nesnáším.../
Linaj na zlidžav...**

strana 4, 5

Kam za festivaly?
Letní průvodce
Veroniky Kačové

strana 6

ZPRÁVY

Plzeň – V Plzni proběhl čtvrtý ročník třídního festivalu ARA FEST 2020. Pořadatelem festivalu je umělecká skupina ARA ART pod vedením Davida Tišera. Ve čtvrtek 9. 7. proběhla ve Smetanových sadech vernisáž výstavy Detail (taky) dělá člověka, kterou připravila mladá romská vizuální umělkyně Jitka Matiová ve spolupráci s renomovaným členem fotografického spolku 400/ASA Janem Mihalíčkem. Následující dny se nesly ve znamení moderních romských a smíšených skupin. Festival vyvrcholil sobotním koncertem U Branky, kde mimo jiné vystoupili Vojtěch Lavička, Roman Horváth a jeho Zorba Fusion, Lucie Bikárová a Milan Kroka Live Band. Brno reprezentoval fantastický Feri & the Gypsies. Cílem festivalu je ukázat tradiční i současnou romskou kulturní sféru ve městě, kde žije víc jak 30 000 Romů, a přispět tím k lepšímu soužití Romů s majoritou.

Brusel – Přibližně dvanáct milionů Romů žije v Evropě, z nichž šest milionů se usadilo v Evropské unii. Jedná se tedy o jednu z nejpočetnějších evropských menšin. Právě proto budou poslanci Evropského

Pokračování na str. 2

Zpráva o extremismu z dílny ministerstva vnitra

foto: Michaela Danelová

V posledních dnech byla Ministerstvem vnitra ČR zveřejněna zpráva o extremismu za rok 2019. Dokument popisuje materii problematických oblastí, které podporují růst extremismu v České republice. Úvo-

dem zmíním dezinformační média a hoaxy nabývající stále větší vliv na veřejné mínění. Čím dál více skupin občanů důvěřuje těmto manipulativním médiím podněcujícím nenávisť ve společnosti. S tím souvisí i oba-

va ministerstva, že se sílí radikalizace a agresivita lidí na sociálních sítích přesune i mimo internet. Některé projevy aktérů vzbuzují znepokojení z přerůstání nepřátelství na internetu ve fyzické násilí.

Dalším narůstajícím jevem je polarizace společnosti ve virtuálním prostoru. Zvýšil se počet agresivity a vulgarit v nenávislných komentá-

Pokračování na str. 2

Hoax? Fake news? Anebo odlišná perspektiva vidění?

Fake news, hoax [čtete houks] je poplašná zpráva, mystifikace, podvod. Hoaxy varují před nebezpečím, které neexistuje. Hoax je manipulace, která účelově zkresluje skutečnost. Hoaxy jsou s námi už od nepaměti, jenže v současné době se s rozmachem internetu neuvěřitelně rozšířily.

Co s tím? Jak takový hoax či fake news poznat a je to skutečně takový problém?

Všechny hoaxy se vyznačují určitými společnými znaky, podle nichž je lze jednoduše rozpoznat. V první řadě hoax vystupuje jako nejdůležitější zpráva 2 v 1. Zaprvé nebezpečí, do kterého nás dostali „oni“ – ti druzí a zadruhé jako recept, jak tento velký problém vyřešit, například vyléčit koronavirus nebo ochránit se před sítí 5G. Hoax se snaží působit na lidskou mysl v tak přetechňovaném světě jako je ten náš. Snaží

se nás obalamutit, abychom uvěřili tomu, co tvůrci hoaxů pokládají za důležité. Dokážou pokrýt něčí mediální obraz a zdiskreditovat jej.

Využívají varování jako: „Policie ČR varuje...“, „Světová zdravotnická organizace varuje...“, „Ministerstvo vnitra upozorňuje...“ apod. V některých případech se v nich objevují fráze o tom, že oficiální média jsou společená v obrovském komplotu a konspiraci, a tak zamlčují informace, o kterých se nesmí mluvit. Často obsahují výzvy ke sdílení („SDÍLEJ NEŽ TO SMAŽOU“) a rozpoznat je můžeme i na základě pravopisných či gramatických chyb. Obsahují velmi emotivní informace, s jejichž pomocí dokážou zburcovat davy v komentářích na Facebooku. Mají buď krátký a výstižný titulky nebo extrémně dlouhý a pocházejí z velmi nedůvěryhodných zdrojů.

V České republice se pyšníme nekoronovaným králem všech hoaxů

Pokračování na str. 2

Tomáš Ščuka

Ohlédnutí za Ghettofestem

I přes veškerá omezení vlády v Brně proběhl 9. ročník legendárního festivalu Ghettofest. V prostorách Muzea romské kultury, na nádvoří Káznice a v parku Eugena Horvátha proběhly skvělé koncerty a v celém Bronxu vládla atmosféra souznění a svobody. Hudební „beseda“ na scéně Lavutara v Muzeu romské kultury propojila umění třech

titánů současné romské scény, Gejzy Horvátha, Romana Horvátha a Francesca Barkociho alias Feryho v neuvěřitelném propojení charismatických hlasů a kytar.

Zatímco na dvoře pavlačového domu na Bratislavské ulici roztančila návštěvníky přívalem energie maďarských a romských melodií kapela Hazafele, v parku Eugena

Horvátha vypouštěli pozitivní vibrace poučený rapper Michajlov s Tafrobem. Zlatým hřebem večera se stal díky produkční iniciativě Vandy Klestilové absolutně neskutečný David Kraus s kapelou Gypsy brothers. Však znáte to jejich „lidi kvůli barvě někdy šlí, uklidněte se, počkejte chvíli...“

text a foto: Sabir Agalarov

Věra Jourová: Sociální sítě musí aktivně bojovat proti nenávistným projevům

Evropská unie potřebuje závazná společná pravidla, která by přiměla internetové sociální sítě aktivně bojovat proti nenávistným projevům a zároveň respektovat svobodu projevu. Řekla to v pondělí místopředsdkyně Evropské komise (EK) Věra Jourová, podle níž by unijní země neměly postupovat na vlastní pěst, jako to nedávno novelou zákona zavazující internetové platformy ke spolupráci s policií učinilo Německo.

O společném postupu proti šíření nelegálních příspěvků či dezinformací na první neformální videokonferenci organizované předsednictvím EU jednali s Jourovou ministři spravedlnosti členských zemí.

Podle nového německého zákona budou muset sociální sítě hlásit policii nenávistné komentáře, výhrůžky smrti nebo nacistickou propagandu, a to včetně IP adresy počítače, kde příspěvek vznikl. Podle německé vlády to má usnadnit vypatrání autorů těchto nelegálních projevů.

Jourová před dnešním jednáním podotkla, že Německo úpravou reagovalo na nárůst antisemitismu a nenávisti vůči menšinám. Země EU by však podle ní měly postupovat jednotně a najít „celoevropské

Věra Jourová

foto: © European Union

řešení“.

„Rádi bychom, aby měly platformy větší odpovědnost a aby to, co se děje v jejich systémech, bylo transparentnější,“ prohlásila česká politička, do jejíž pravomoci v unijní exekutivě spadá boj proti dezinformacím.

Německý zákon může podle Jourové přinést EU poučení, avšak Brusel hodlá zároveň klást důraz na to, aby na prvním místě vždy byla svoboda projevu. V Německu přitom zákon, který už dříve stanovil pro sociální sítě povinnost do 24 hodin od nahlášení mazat zjevně protiprávní příspěvky, vyvolal kritiku liberální opozice. Podle ní by mohl právě svobodu projevu omezit.

„YouTube, Facebook a spol. mají odpovědnost za to, aby nebyly zne-

užívány jako platformy pro šíření nenávisti a dezinformací. Musíme dále podnikat kroky k vynucování jasně odpovědnosti ze strany platform,“ uvedla po jednání německá ministryně spravedlnosti Christine Lambrechtová.

Velké internetové platformy, jako je Google, Facebook či Twitter, už několik let s komisí spolupracují na odhalování dezinformací a odstraňování nenávistných příspěvků v rámci dobrovolného kodexu. Komise však chce zapracovat závazná pravidla do návrhu normy o digitálních službách, kterou se chystá připsat do konce letošního roku.

„Potřebujeme pravidla, která budou platit pro všechny, nejen pro ty, kteří se zavážou dobrovolně,“ řekla dnes Jourová.

ČTK

KOMENTÁŘ

Spravedlivá zdravotní politika

TOMÁŠ ŠČUKA

Je nesporné, že téma zdraví by mělo být prioritou číslo jedna. A to na všech úrovních, kde se politika pro občany vytváří. Zpráva Světové zdravotnické organizace (WHO) obsahuje důkazy o vlivu sociálních determinant na zdraví v různých částech světa. Například otázka vzdělání zobrazuje determinant prokazující rozdíl 14 let dožití mezi muži s nejnižším a nejvyšším dosaženým vzděláním. Projekt DETERMINE se zabývá zajištěním rovnosti práv ve zdraví přes konkrétní aktivity. Participují na něm vládní i nevládní subjekty, instituce veřejného zdraví a vysoké školy z 26 evropských zemí. Cílem této iniciativy je osvěta v důležitých sektorech ohledně problematiky rovnosti ve zdraví.

Celoevropský projekt má potenciál upozornit na základní bariéry v oblasti zdraví. V jednotlivých zemích může nastartovat aktivity posilující rovnost v přístupu ke zdraví. Vůle autorů tohoto projektu také může zvýšit povědomí o důležitých hodnotách evropského společenství jako jsou sociální spravedlnost a rovné příležitosti. Může také přispět k uzavírání partnerství a spolupráce mezi subjekty, které se zabývají zdravotními tématy. Obecně lze říci, že se zdravotní stav obyvatelstva zlepšuje. Hovoří o tom řada odborných dokumentů a zpráv národních i nadnárodních institucí. Zlepšení se však týká skupin občanů majících vyšší sociálně ekonomické postavení. Ekonomické rozdíly ve společnosti tak logicky prohlubují i nerovnost v otázce zdravotního stavu. Osobně chápou zdraví jako nejdůležitější součást lidského života, o kterou je třeba pečovat. Pečovat způsobem, jenž umožní zvládat naše každodenní povinnosti, práci a úkoly bez větších problémů. Například život některých skupin občanů v sociálně vyloučených lokalitách přináší limity a bariéry, o nichž nikdo z nás bez vlastní zkušenosti nemáme ani tušení.

Dostupná zdravotní péče patří také do veřejného servisu občanům. Má-li tento projekt snižovat nerovnosti ve zdraví u některých více zranitelných skupin obyvatel, půjde bezesporu o pozitivní společenskou změnu pro nás všechny. Důležitou podmínkou bude také spravedlivější přerozdělení zdrojů v oboru zdraví. To může u jednotlivců zvýšit potenciál k ekonomické produktivitě. Přehlížet rostoucí chudobu ve společnosti je základní chybou evropských institucí i národních vlád. Kvalita zdraví je odrazem našeho každodenního žití a fungování. Srovnáme-li život rodin ve standardních podmínkách a nedůstojných podmínkách (bez tekoucí vody, elektřiny, ve stísněných prostorech), vyjde nám zákonitě řada nerovností, které danou rodinu výrazně omezují v plnění si svých povinností.

Těmito sociálně-ekonomickým determinantům je třeba odpovědně čelit. Opět se vracíme k rozdílným přístupům členských států EU. Západní, ale také skandinávské země jsou v tomto ohledu dost vpředu. Naopak země východní a střední Evropy dlouhodobě selhávají. Solidární pro-aktivní přístup zde bohužel nenajdeme. Národní vlády často hovoří o zodpovědnosti za sebe sama, za rodinu či jednotlivce. Mezitím se chudoba i ekonomické determinanty nerovnosti jen dále zvyšují.

Spravedlivý sociální rozměr může přitom v blízké budoucnosti stav determinantů ve společnosti změnit k lepšímu. V neposlední řadě, snížení rozdílů v oblasti veřejného a společenského života přinese ekonomický prospěch všem. Zvýší se již zmíněná produktivita a kvalita života, kterou pocítíme všichni!

Léto nesnáším...

Mohu říci, že léto jsem prožila již mnohokrát za svůj život, bylo úžasné v dětství i za mlada. Dnes jako starší důchodkyně je to trochu horší, s nemocemi, které mám. Ovšem mladá děvčata, těm se nabízí, aby si užily léto u vody a ukázaly, jak jsou krásné v plavkách. Ovšem ne každé se podaří, aby to pohledy chlapců potěšilo a postačilo jim jenom se podívat. Cestou domů z města jsem si sedla v autobusu vedle mladé krásné české dívky, usmála jsem se na ni a ona mi úsměv vrátila. Opravdu krásná dívka s modrýma očima, blondaté dlouhé vlasy jí splývaly až k zádům. Spatřila jsem v jejích očích něco smutného a chtěla se s ní dát do řeči.

„Slečno, je léto, krásně teplíčko a vy nejste u vody?“

Podívala se na mě a smutným hlasem říká: „Já léto nesnáším, paní, mně to nic neříká.“

Překvapila mě, co se jí stalo?

„Pokud se vám něco stalo, nebudu vás obtěžovat...“

„Ne, neobtěžujete, jen léto mi bude po celý život připomínat zlo...“

„Och, jestli vám někdo umřel...“

„Ne, ne, to ne, to já jsem umřela,“ řekla a otočila hlavu k oknu.

„Promiňte mi, nechápu, každý se na léto těší, v létě si každý mladý užívá co nejvíce, prázdniny...“

„Máte pravdu... Už jsme tu, budete vystupovat?“

„Ani jsem si neuvědomila, kde jsme, ano, vystoupím.“ Autobus zastavil a my jsme vystoupily.

„Slečno, ještě půjdeme kousek spolu a mě zajímá, proč...“

Podívala se na mě a říká: „Je pravda, že bych měla o tom mluvit a vy se mi zdáte, že budete poslouchat.“

„Ráda si vás poslechnu a nechci, abyste byla tak smutná, jste mladá, krásná...“

„A nešťastná, to je to hlavní, víte, paní, stala se mi hrozná věc minulé léto. Bylo to v červenci a já šla domů z koupaliště. Bylo mi tak krásně a byla jsem nadšená ze všeho, co léto nabízí, ale jenom chvíli. U koupáku se mi líbil jeden kluk, opravdu moc hezký... ale taky velký prase!“ Ztichla a z očí jí vytryskly slzy.

„Jen se vyplakejte, to pomůže.“

„Už je to rok a nepomáhá mi nic, víte, paní, on mě znásilnil! Byl tak surový a silný, že jsem se neubrnila a to si vyčítám.“

„Och, božínku,“ zhrozila jsem se, je mi jí moc líto.

„Poznala jsem prvně styk s mužem v šestnácti, a krutě, já měla představu, že to má být krásné a s láskou, ale já prožila hnus a ponížení, hanba obalala celé moje tělo, je to hrozné, už nikdy nebudu mít s muži nic...“

„Zlatíčko, to časem přejde, věřte mi...“

„U mě ne, nevěřím tomu...“

„Věřte mi, čas zahojí všechny rány, já jsem již stará a mohu říci, že je to tak, co všechno člověk prožije! Ztrátu rodičů, nebo dítěte, to jsou hrozná muka, to je největší bolest srdce, když vám odejde někdo blízký. Vím, že to, co se vám stalo, je hrozné, chápu vás, ale to není to nejhorší. Potkáte muže, který vám všechno vynahradí a poznáte lásku, vše bude jiné.“

„Nechci nikoho, v mém životě nebude žádný chlap.“

„Ale zlatíčko, to vše přejde, jste mladá a krásná a život máte před sebou, až potkáte toho pravého, pomalu se vám to zlé vytratí...“

„Já nikdy nezapomenu...“

„To máte pravdu, nezapomenete, ale už to nebude tak bolet,“ řekla jsem a usmála se na ni.

„Paní, už je mi líp, pomohlo mi to trochu...“

„Vždy to pomáhá, když se člověk vypovídá, a nebuďte smutná, to vám nesluší.“

„Nikomu jsem to neřekla, nechápu, proč zrovna vám? Asi proto, že si umíte dobře povídat...“

„Ne, zlatíčko, to umí každý, já jen cítila tu vaši bolest.“

„Díky, mějte se hezky, já už budu doma, na shledanou.“

„Na shledanou a nebuďte smutná.“

Rozloučila jsem se s dívkou, která nemá ráda léto... Irena Eliášová

Rodina Gelbartova a jejich pohádka „O Baris“

Dvacetiminutovou romskou pohádku si doma při karanténě vytvořila rodina Gelbartových. Najdete v ní scénky, které se vás dotknou. Petra Gelbart v pohádce použila myšlenku sjednocení lidstva pomocí hudby. Pohádka by měla být na světě v červenci a bude ke zhlédnutí na Facebooku a na YouTube (Amare čhavore).

Ahoj Petro, zajímalo by mě, čím byla myšlenka natočit romskou pohádku?

Myšlenka natočit dvacetiminutový film nebyla ničím, původně to měla být záležitost dvou nebo tří dnů, tak jako jsme úplně primitivně natočili předchozí šestiminutovou pohádku s vařečkovými loutkami a improvizovanou hudbou. Byli jsme v karanténě, a tak jsem chtěla děti zabavit výrobou loutek a zároveň procvičit romštinu. Jenže ta druhá pohádka se nám úplně vymkla z ruky, a nakonec jsme ji tvořili několik týdnů v kuse. Když to začalo vypadat, že by v tomto formátu pohádka mohla zajímat i širší okruh dětí, napadlo mě udělat titulky, jak v angličtině, tak v češtině.

Kdo všechno se zapojil do tvorby pohádky?

Do vyrábění kulis se zapojila celá rodina – já, manžel a naše tři děti. Loutky začaly jako kusy plstě ve tvaru panáčků, které jsem koupila v papírnictví, nebo jako prázdné kusy kartonu, a dotvářely je se mnou všechny tři děti. Do natáčení se také zapojili všichni. Děti pomáhaly s pohybem loutek i s dialogy. Manžel se starším synem teď nahrává hudbu.

Jaký název pohádka nese?

Název pohádky jsem zjednodušila na „O Baris“. Je to značně zkrácená verze povídky od Eleny Lackové s názvem O primášovi Barovi – Pal o primašis Baris.

O čem vypráví?

Dva primáši se navzájem nesnášejí a o to víc hraje roli závist, když jeden vychová syna muzikanta (Bariho) a druhému se to nepodaří. Matka neúspěšného mladíka zakleje syna druhého primáše, a ten se v psí podobě vydá hledat své štěstí. Ujme se ho nic netušící mladá žena a prožijí spolu dobrodružství, které je navždy sblíží.

Kde jste se inspirovali?

Obě pohádky, které jsme s loutkami zahráli, jsem s tříletým synem viděla v romsko-slovenském pořadu Tumenca khere, v provedení Mariána Baloga z divadla Romathan. Z jeho verze Barise jsem pak čerpala jak koncept zkrácení děje, tak určité části scénáře.

Kde bude pohádka ke zhlédnutí a kdy bude mít premiéru?

Pohádka by měla být hotová v červenci a dám ji na Facebook i na YouTube na náš rodinný kanál Amare čhavore. Jsem nově členkou Česko-slovenské romské unie, tak snad

ostatní lidé v organizaci pomůžou náš film sdílet.

V jakém jazyce se v ní mluví?

Pohádka je namluvená v romštině. Pro děti, které romsky nerozumí a neumí si přečíst titulky, případně neumí ani česky či anglicky, je děj do určité míry srozumitelný pomocí speciálních efektů, zvuků a rekvizit, jako například vyhrabaný klíč nebo zkažené jablko, kterým otec vypne synův nedobový počítač.

Je pohádka pro děti nějak poučná?

Tak v první řadě je ten náš výtvar asi spíš zábavný. Ale myslím, že v pohádce figurují určité morální hodnoty: závist vede ke špatnostem, zatímco nezištně pomáhat druhým je dobré. Je tam i náznak poselství, že hudba je mocná. Ačkoli jsme k textu Eleny Lackové a k adaptaci Tumenca khere přidali snad jen dvě věty, ke konci filmu jsem vložila takovou interpretaci, že muzika sblízuje i bývalé nepřátele – ovšem jen některé.

Rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv rodiny Gelbartov

E famil'ija Gelbart the lengri paramisi „O Baris“

Bišminutovo romaŋi paramisi kerda avri khere andre karantena e famil'ija Gelbart. Andre paramisi rakhe-na dikhivena, save čujinena. E Petra Gelbart andre paramisi sikhavel, sar o bašaviben šaj thovel jekhetane le manušen. E paramisi bi majinlas te avel pro svetos andro julis, the šaj la dikhen pro Facebook the pro YouTube (Amare čhavore).

Servus Petro, zaujiminel man, kaske avla gondolišagos pre paramisi?

Gondolišagos te natočinel bišminutovo films nahas ŋikaskro, peršes oda kamahas te kerel duj abo trin d'ives, kavka sar kerdam kola peršo, šovminutovo paramisi le kaštune rojenca sar loutki the improvizimen gilenca. Samas andre karantena, ta kamahas le čhavenca te kerel o loutki the mek pes te sikhloł romaŋi čhib. Kajča kola dujto paramisi amenge calkom pelas avri khatar vast, the palis pre late kerahas bufi vajkeci kurke pal peste. Sar pes zdelas, hoj bi pal e paramisi avelas zaujma he le buter čhaven, phendom peske, hoj thovava andre anglicke the čechike lava.

Ko savoro šegetinelas andre paramisi?

Andre bufi perdal o kulisi kernas bufi cal' famil'ija – me, o rom the amare trin čhave. O loutki kerahas khatar plsť andre forma sar panački, save cindom andro papernictvi, lebo sar čuče škatuľa, the dokere-nas len manca savore mire čhave. Andre paramisi kernas bufi savore. O čhave čalavenas le loutken he denas duma. O rom le phuredere čhaveha akanak keren o gila.

Sar pes e paramisi vičinel?

La paramisa diňom nav „O Baris“. Ehin oda charneder verza andal o vakeriben khatar Elena Lackova, savo pes vičinel Pal o primašis Baris.

Pal soste vakerel?

Duj primaša pre peste našfi dikhen, the mek buter džal te dičhol avri o hamišagos, te jekh likerel avri lavutaris (le Baris), the kole avreske

pes oda napodarinel. E daj le bibachtale čaves pokerel le dujto primašiskro čhas, the jov andro rukoneskro muj džal te rodel e bacht. Lela les paš peste jekh terŋi džuvľi, savi pal o pokeriben nič nadžanel, the dujdzene peha prodživena dobrodružstvo, savo len thovela jekhetane.

Khatar kidenas e inspiracija?

Savore duj paramisa le loutkenca kerdam avri, sar le trinberšeske-re čaha dikhlam romane paramisa andro pořados Tumenca khere, so bavinlas o Marian Balog khatar đivadlos Romathan. Khatar leskri verzija O Baris kidavas e inspiracija, andre paramisi kidlom avri charneder ačhiben, ta varesave kotera khatar scėnáf.

Kaj e paramisi šaj dikhas the kana la avela premijera?

E paramisi bi majinlas te avel avri kerdı andro julis, the thovava la pro Facebook the pro YouTube pre amaro famil'ijakro kanal Amare čhavore. Akanak som dzeno andro Česko-slovensko romaŋi unija, ta amenge o džene šegetinena e paramisa te del avri.

Sar pes andre paramisi del duma?

Andre paramisi pes vakerel romanes. Perdal o čhavore, save romanes navakeren, the nadžanen peske te peginel o lava, abo nadžanen aŋi čechika abo anglicika, ehin o ačhiben kerdo kavka, hoj ačaluvena maškar o speciálne efekti, hanga the vjeci, save hine hem arakhl'i kleja abo mosardı phabaj, saveha o dad murdarel le čaveske avri o nevo počitačis.

Ehin e paramisi perdal o čhavore sikhaduŋi?

Ta peršo šaj phenav, hoj amari bufi hiŋi buter pherasutŋi. Aľe gondolinav mange, hoj andre paramisi rakhena manušeskero charakteris: hamišagos cirdel andro phujiben, te šegetinel avrenge ehin lačho. Ehin kodoj thodo, hoj o bašaviben ehin baro. Hjaba thođam andre paramisi khatar Elena Lackova the andre adaptacija Tumenca khere ča duj věty, pro agor filmos thođom kajsi interpretacija, hoj o bašaviben thovel jekhetane he darekanutne rušte manušen – bizo ča varesaven.

Phučelas e Veronika Kačová

Linaj na zľidžav...

Šaj phenav, hoj o linaj predžidľom buterval andro miro iletos, sas mištes sar čhajorake, avka tiž sar somas terŋi, akanak sar som phureder, imar avka nane, bo o nasvalipen pre mande hin. No o terne čhaja, odolenge hin mištes te sikhaven save hine šukar andro plavkici. No nane odava vaš savorengi te avel mištes, hoj pre lende o terne čhave čak te dikhen. Sar džav khere, andro autobusis mange beštom paš e terŋi šukar rakľi, lake-re jakha sar ŋebos, o bala žlute, bare dži ko dumo, asandľom pre late, the joj tiž pre mande. Andre lakre jakha dikhľom vareso somurutno, kamav laha te del duma.

„Joj čhajka, ajso šukar linaj, avri šukares tatipen, the tu nasal paš o paŋi?“

Dikhel pre mande, the somorutan phenel: „Mange o linaj naphenel nič, me o linaj na zľidžav.“

Ačhilom zvedavo, so pes lake ačhiľa.

„Te pes tuke vareso ačhiľa, dava tuke smirom...“

„Na, namušines te ačhel, čak o linaj mange anela pre godı erđavipen...“

„Joj, te tuke vareko muľa...“

„Na, na, odava me muľom,“ phenel, the o šero visarel ke blaka.

„Prebačın, na ačaluľuvav, linaj, sako pes bavinel, ko paŋi phireľ, o prazd-ŋini...“

„Hin tut čačipen,... imar aves tele?“

„Hi, aŋi nadžanav, kaj sam, imar tiž džav avri.“ O autobusis terđıľa, the amen džas tele.

„Čhajka, mek džaha jekhetane, the me som zvedavi, soske...?“

Dikhel pre mande: „Hin oda čačo, hoj kampil pal oda te vakerel, the me dikhav, hoj tu šuneha.“

„Me tut rado šunava, no ma av ajsi somorutŋi, sal terŋi the šukar...“

„The ajsi bibachtalı, te džanes, romŋije, angal oda berš, andro julis džavas khere khatar o paŋi. Igen somas rado, hoj o linaj del ajso šukaripen, no čak na dugones. Paš o paŋi sas jekh čhavo, igen šukar... the baro baľičhos!“ Ačhiľa cicho, the andal o jakha lake peren o apsa.

„Čak rov, odava tuke pomožinela.“

„Odava hin imar jekh berš, the nič napomožinel, romŋije, jov man pre-suľa maribnaha, the zorales, man nasas e zor.“

„Joj, miro Devloro,“ hin mange pro jilo pharones.

„Prindžardom o ešebno kamiben andro dešušov berša, džungales, me duminavas, hoj odava hin baro šukaripen, baro kamiben, no mire jilestar ačhiľa baro bar. Pre miro celos baro ladžavipen ačhiľa. Me šoha nakamav andro miro iletos muršes.“

„Somnakaj, odava sa džala het časoha, paľa mange.“

„Napaťav. Vaš mande odava napoťinel...“

„Paľa, mange o časos sa preľidžala, oda hin bareder, kana merel e daj o dad, abo o čhavoro, odava hin baro žaľos. Me džanav, hoj so pes tuke ačhiľa, hin igen baro džungalıpen, no prindžareha muršes, so tut kamela jileha, the savoro avela avresar.“

„Me nakamav ŋikas, andro miro iletos naela ŋisavo murš.“

„Aľe somnakaj miro, savoro džala het, sal šukar, terŋi, o iletos hin angal tute, sar chudeha ole čačikanes, savoro namištes džala het...“

„Me šoha nabisterava...“

„Nabisteraha, aľe imar avka nadukhala,“ phenav, the asav pre late.

„Romŋije, imar mange hin čulo feder...“

„Mindik hin mištes, sar varekaha vakeres, the ma av somorutŋi, odava tuke nadžal.“

„Ŋikaske odava naphendom, čak tuke, talam hoj džanes mištes te del lava...“

„Na, na somnakaj, me čak šunavas tiri dukh.“

„Paľikerav tuke, ačh Devleha, imar som khere.“

„Ačh Devleha, the ma av somorutŋi.“

Odkidľom man la čaha, so nakamel o linaj...

Irena Eliášová

Street art na počest devátého ročníku Ghettofestu

foto: Sabir Agalarov

Kam za festivaly?

Tak jako se každý rok opakují roční období, tak přicházejí stále další ročníky letních festivalů, které nabízejí návštěvníkům atraktivní program plný skvělé muziky a kulturních zážitků. V České republice je festivalová sezona velmi hojně navštěvovaná, jak mladou tak i starší generací. Za letního počasí se akce konají venku pod širým nebem. Romská hudba, zpěv a tanec zní nejen na romských festivalech, ale i mimo ně (United Colours Of Akropolis, Womad). Mezi největší a nejznámější patří festival Khamoro (Sluníčko), který od roku 1999 organizuje Slovo 21 a Studio Production Saga.

Cílem festivalů je podpora romské kultury, prezentace romských umělců na profesionální úrovni a také seznámení návštěvníků s romskou kulturou a zvyky. Na některých festivalech najdete romskou kuchyni nebo prodej romského zboží. Pořadatelé nezapomínají ani na děti, pro které je kolikrát připravený doprovodný program nebo dětský koutek, kde si mohou tvořit, kreslit, nebo hrát různé hry. Oblíbenou zábavou pro ně je malování na obličej.

U přehlídek národnostních menšin jsou cílem setkávání lidí různých regionů a států, různých národností pod jednou střechou, vzájemné poznávání kultur, to vše v poutu poznání lidového tance a písní. Také ale uchování a udržování tradic.

Na letních festivalech je příjemné to, že můžete potkat kamarády z dětství a opět s nimi navázat vztah. Festivaly lidi sbližují. Organizátoři festivalů dávají šanci i amatérským kapelám, které nemají nouzi o své fanoušky. Záleží na každém z nás, co se nám líbí, jaká hudba je nám blízká nebo naopak vzdálená.

Romská hudba se dotýká mnohého, ale jen s láskou žije v nejkrásnějším objetí. Nejsnáze se k ní proto přiblíží všichni ti, jejichž srdce zná její plamen. Její harmonie nás nutí se v určitý okamžik zastavit a zapřemýšlet, jak žijeme a jak bychom chtěli žít, o tom, kdo jsme, jaká je naše společnost a kam míříme. Skrze festivaly může hudba lidi spojovat, už nezáleží na vzhledu nebo na titulu, ale na tom, co máme ve vztahu k hudbě všichni společné.

Některé z festivalů tohoto léta:

Romská píseň 2020 – 26. ročník mezinárodního festivalu
25. července 2020 (sobota) – Dřevěné městečko Rožnov pod Radhoštěm

2. ročník ROMFEST, Nový Jičín – Romský festival
20. července 2020 od 13:00 – Amfiteátr Skalky

Festival Hlasy 2020 – hudební festival lidského hlasu
29. srpna 2020, Rožnov pod Radhoštěm, Valašské muzeum v přírodě, amfiteátr na Stráni, od 17:00
vystoupí kapela Bachtale Apsa a Bára Hrzánová

text a foto: Veronika Kačová

Romové ve Švédsku jsou jako všude jinde

Nela Anderberg má 29 let, žije s manželem a dvěma dětmi ve Švédsku. Momentálně je na mateřské, ale brzy nastoupí jako pečovatelka do domova důchodců. Ve svém volném čase ráda čte, stará se o květiny a vykládá karty. Její manžel je olašský Rom a pracuje jako údržbář domů, zahrad a vyklízí domy. V ČR zažila diskriminaci, a také proto se odstěhovala do jiné země.

Dobrý den, Nelo, jak dlouho žijete ve Švédsku?

Ve Švédsku žiji tři roky se svým manželem a dvěma dětmi. Předtím jsme žili v Belgii, kde jsem žila od svých 15 let. V České republice jsem jako patnáctiletá nastoupila na střední zdravotnickou školu, kterou jsem ale nemohla dodělat z důvodu práce mých rodičů, se kterými jsem se odstěhovala do Belgie. Tak jsem chodila do školy v Belgii, nejdříve na jazyk a pak jsem se učila na pečovatelku.

Co vás vedlo k tomu, že jste se následně odstěhovali zpět do České republiky?

Z Belgie nás vedl smutek po rodině. A tak jsme se odstěhovali zpátky do České republiky, kde se nám ale nelíbilo kvůli finanční strádání a i rasismu. Tak jsme se rozhodli přestěhovat sem do Švédska k rodině mého manžela.

Kolik Romů přibližně žije ve Švédsku? A jak spolu vycházejí místní lidé a romská komunita? Jaké mají podle vás vztahy?

Ve Švédsku žije hodně olašských Romů, polských a jugoslávských. Jsou nerozpoznatelní od muslimů. Švédští obyvatelé nejsou rasistický národ, neuvídíte, že by nějak dávali najevo imigrantům nadřazenost, ba naopak, spíše solidaritu a pomoc.

Jaké máte povolání, jak se vám práce líbí? A jak vás přijímají v zaměstnání?

Momentálně jsem ještě na mateřské. Chodím do školy, učím se na pečovatelku v domově důchodců, kam po mateřské nastoupím. Obě děti chodí na dopoledne do školky a já ráno na dvě hodiny do školy.

Jaké rozdíly vnímáte v oblasti mezilidských vztahů i obecně ve Švédsku a v České republice?

Rozdíly jsou tu velké, zde je finanční jistota. Můj muž má příjem a je mnohem vyšší než v České republice. Byty jsou zde lehce k sehnání, se vším vám sociální pracovníci pomáhají. V České republice je jen rasismus a bída. Těch příkladů je spousta, nejen co jsem si na vlastní kůži zažila já osobně, ale i co jsem viděla. Například, když jsme někam volali kvůli pronájmu bytu, tak se ptali, jestli nejsme Romové.

Jaké jsou zvyky romského obyvatelstva ve Švédsku?

Romové ve Švédsku jsou jako všude jinde. Jejich zvyky? Někteří kradou, jiní pracují.

Jaké máte zdravotnictví?

Zdravotnictví je tu velmi moderní na rozdíl od českých škaredých starých nemocnic, například Bulovka. Personál je tu ochotný a velmi milý.

|| V České republice je jen rasismus a bída. Těch příkladů je spousta, nejen co jsem si na vlastní kůži zažila já osobně, ale i co jsem viděla. ||

Co děláte ve volném čase?

Ve volném čase se věnuji svým dětem, chodím na procházky a pěstuji kytičky. Čtu knížky a taky vykládám karty jako správná cikánka.

Jak jste se dostala k výkladu karet? Máte to v rodině, žijete se tím?

K výkladu karet jsem se dostala náhodně u jedné známé, která vykládala karty, ale nejspíš je to i dědičné. Neživím se tím, spíš je to můj koníček.

Jaká je strava ve Švédsku?

Švédsko má moře, takže se tu prodávají ryby. Jinak zde najdete v obchodech i české, polské a arabské výrobky. Je tu také hodně balkánských restaurací. Co se týče Švédů, ti mají rádi těstoviny a hodně navštěvují parky.

Jakými jazyky se dorozumíte?

Já se dorozumím vlámsky, anglicky, švédsky a romsky.

Jaký máte vztah s ostatními Romy?

S cizími Romy nejsem v kontaktu, jen s blízkou rodinou.

Jsou ve Švédsku nějaké festivaly romské hudby? Jaké skupiny se vám líbí a jak hrají?

Romské festivaly zde nejsou, ale je tu spousta muzikantů, co si vydělávají jen hraním a zábavami.

Jaké povolání má váš manžel a jak ho práce baví?

Můj manžel se stará o údržbu domů, zahrad a vyklízení domů. Práce ho baví, kvůli dobrému kolektivu i finančnímu ohodnocení.

Máte nějaký vzkaz pro čtenáře Romano hangos?

Ano, mám. Pokud nechcete žít v diskriminaci a nejistotě, odjeďte do ciziny. Nebojte se, vždyť jde o budoucnost našich dětí. Děkuji vám za rozhovor.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

O Roma andro Švedsko hine kajse sar vřadzi

La Nelake Anderberg hin 29 berř, dživel peskre romeha the duje čhavorenca andro Švedsko. Akanak hiři pre matersko, ale nasigeder džala andre buři sar pečovařelka andro kher le duchodkengro. Sar la ehin častos, rado ginel the bararel o kvitki, the vakerel khatar karti. Lakro rom hin olařsko Rom, likerel pes palo khera, dvori the pratinel o khera. Andre Čechiko republika predžidřila e diskriminacija, ta odgeřas andro aver them.

Lačo džives, Nelo, keci berř imar dživen andro Švedsko?

Andro Švedsko dživav trin berř mire romeha the duje čhavenca. Angleder dživahas andre Belgija, kaj dživahas khatar mire deřupandž berř. Andre Čechiko republika, sar mange ehas deřupandž berř, ta gelom pre sredno zdravotnicko řkola, savi nadokerđom vař e buři la dakri the dadeskri, muřindom lenca te džal andre Belgija. Ta phiravas andre řkola andre Belgija, perřo sikhřuvavas e čhib, the palřs man sikhřuvavas pre pečovařelka.

Soske odgeřan kodarig het pale andre Čechiko republika?

Khatar Belgija odgeřam, hoj amenge ehas pharo pal e familija. Palřs gelam te beřel pale andre Čechiko republika. Nalačes pes odoj dživelas, vař o love, the ehas kodoj he o rasismus. Ta peske phendřam, hoj avaha kadaj andro Švedsko, pal e familija mire romeske.

Keci Roma beřen andro Švedsko? The sar dživen jekhetane o gadže, so kodoj dživen, the o Roma? Sar pes peha likerem?

Andro Švedsko dživen pherdo olařska Roma, polaka the jugoslava. Hine naprinžardune khatar muslima. Švedska manuřa nane rasiřticko narodos, nadikhena, hoj bi varesar sikhavenas le imigranten, hoj hine bareder, bizo visar, den len pativ the řegetinen.

Savi tumen ehin buři, sar pes tumenge andre buři pačisaloř? The sar tumen andre buři likerem?

Akanak som mekpre matersko. Phirav andre řkola, sikhřuvav man pre pečovařelka andro kher le duchodkengro, kaj palřs pal e matersko džava. Savore duj čhavore phiren tořara andre řkolka, the me tořara pro duj ori andre řkola.

Save averipena čujinen mařkar Švedsko the Čechiko republika, mařkar o manuřa, the andre aver oblařta?

Averipena kadaj ehin bare, kadaj džanen, hoj tumen avela love. Mire romes hin buter love sar andre Čechiko republika. O khera kadaj rakhena but lokeder, savoreha tumenge kadaj řegetinena o socijalne pracovniři. Andre Čechiko republika ehin ča o rasismus the čoripen. Kole prikladi ehin pherdo, save korkori predžidřilom, ale he save dikhřlom. Trebas sar vičinahas pro kher, ta amendar furt phučenas, či sam Roma.

Save ehin sikhřipena le Romen andro Švedsko?

O Roma andro Švedsko hine kajse sar vřadzi. Lengre sikhřipena? Varesave čoren, varesave keren buři.

Savi tumen ehin řpitařa?

E řpitařa kadaj ehin but řkar, feder sar andre čechiko džungali, purani řpitařa, napřikad e Bulovka. O džene kadaj hine lače the but kedveřne.

So keren, sar tumen ehin častos?

Sar man ehin častos, ta likerav mire čhaven, phirav avri, baravav o kvitki. Ginav kniřki the vakerav khatar karti, sar čačiķani romři.

Sar tumen dochudřan andro vakeriben pro karti? Vakeren khatar karti tumari familija, džidareř oda tumen?

Andro vakeriben pro karti man dochudřom ke jekh prindžarduři džuvři, savi vakerelas khatar karti, ale phenavas bi, hoj oda ehin pal e familija. Nadžidarav man oleha, ehin oda ča miri zaujma.

Sar pes tavel andro Švedsko?

Le Švedsko ehin moros, ta pes kadaj but bikenaven mača. Rakhena kadaj andro sklepi čechiko, polsko he arabsko chaben. Ehin kadaj tiř pherdo balkanske restauraciji. So řaj phenav pal o řveda, ta rado chan chumeralo chaben the rado phiren andro parki.

Save čhibenca džanen te vakerel?

Me džanav te vakerel vlašski, řvedski, anglicki, the romanes.

Savo tumen ehin likeriben le Romendar?

Me cudze Romenca navakerav, likerav ča mira familija.

Ehin andro Švedsko varesave romane festivala? Save bandi pes tumenge pačisaloř the sar bařaven?

Romane festivala kadaj nane, ale ehin kadaj pherdo lavutara, save vař kada chuden love the bařaven zabavi.

So kerel tumaro rom, the sar pes leske andre buři pačisaloř?

Miro rom pes džanel te likerel pal o khera, dvori, pratinel o khera. E buři kerel rado, vař kada, hoj les ehin lače love, the lače manuřa pařal peste.

Kamen vareso te phenel le dženge, so ginen Romano hangos?

Hi. Te nakamen te dživel andre diskriminacija the andre dar, so tumenca avela, džan andre cuřina. Ma daran tumen, hem džal pal amare čhave the lengro tajsaskero. Palikerav vař o vakeriben.

Phučelas e Veronika Kačová

Zsold Varady Band U kouřícího králíka

V sobotu v jazzovém klubu U kouřícího králíka zahrál mladý virtuózní kytarista Zsold Varady a jeho band složený ze řpičkových muzikantů. Nehledě na tropické horko byl prostor zcela zaplněn a publikum si užívalo každý pohyb strun Zsoldovy kytary. Repertoár kapely je zosnován na základě známých skladeb Reinhardtova gypsy jazzu a bebopu Charlieho Parkera, do něřž muzikanti přirozeně dokáři vřlétat další řánry jako je funky, soul, groove nebo latino. Těřime se na další vystoupení této skvělé skupiny v Brně.

text a foto: Sabir Agalarov

Muzeum romské kultury chystá na léto řerii koncertů

Summer stage i řivelné programy pro rodiny. Nově otevíráme i v sobotu!

Muzeum romské kultury připravilo pro veřejnost řerii letních novinek, které osvřřují letní kulturní mapu města Brna. Koncerty romských hudebních hvězd, podcast, řivelné programy pro rodiny s dětmi a nová, návštěvnícky příjemnější otevírací doba.

„Nařim cílem je maximálně vyřit vřřic návštěvníkům, kteří po koronavirové krizi zůstávají v Brně nebo budou cestovat po republice,“ řiká ředitelka Muzea romské kultury, Jana Horvářhová. „Navíc máme letos také důvod k oslavám, po dvouletých přípravách a krajinářsko-architektonické soutěži na budoucí podobu Památníku Romů a Sintů v Čechách v Letech u Pířku máme vítězný návrh a jeho budoucí podobu. Oslavu proto věnujeme právě budoucímu památníku v Letech.“

Hlavní novinkou je otevíření muzea návštěvníkům i v sobotu. Kromě přístupných výstav a expozice budou každou sobotu od 10–16 hodin připraveny speciální programy pro rodiny s dětmi na téma přírodních řivřlů v duchovní kultuře Romů a Sintů. Pro rodiče a děti, kteří rádi společně tvoři a poznávají, je připraven interaktivní program v expozici a venkovních prostorách muzea a vřtvárná dířna v ateliéru.

Hlavním programem řeta je řest koncertů ze řerie Summer stage, které bude muzeum mj. streamovat řivě na Facebooku. Řerii zahájuje 16. 7. slovenská virtuozka a primáška Barbora Botořová se svou kapelou, vystoupí také brněnská funky kapela Aroma sound nebo cimbálová muzika jiného houslového virtuoa Ivana Heráķa. Řerii zakončuje Tomáš Botřló, který coby hvězda Československé funky scény vystoupí v Muzeu romské kultury vřbec poprvé. Koncerty budou vřdy ve čtvřtek od 19 hodin na venkovním pódiu na dvoře Muzea romské kultury, vstupné je dobrovolné.

Po celé řeto bude MRK zveřejňovat na svém webu a platformě Spotify nové dířly první sezóny Podcastu Muzea romské kultury. Mapuje v ní cestu k novému památníku: Lety u Pířku. Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách od jeho protektorátní historie přes poválečné kapitoly budování vepřina, objevování tématu romského holokaustu historikem Ctiborem Nečasem nebo porevolučních kapitol boje aktivistů, pamětníků a dalších osobností za uznání obětí romského holokaustu. Speciální dířly budou věnovány také archeologii holokaustu (výřzum v prostoru bývalého letského tábora a z něho vzeřlé unikátní nálezy), stejně jako specifičností krajinářsko-architektonické soutěže. Poslední dířl bude věnován vznikající knize To jsou těžké vzpomínky autorského kolektivu pod vedením Jany Horvářhové.

Letní program řím ale není ani zdaleka vyčerpán. Vedle akcí v Muzeu romské kultury na návštěvníky čeká také program v Hodoníně u Kunřřtátu. Památníku holokaustu Romů a Sintů na Moravě, který má od 1. řrpna upravenou otevírací dobu pro návštěvníky: 9–17 hodin.

Alica Sigmund Heráķová

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy.

www.romove.cz

Autobusem do Letů u Písku

Spolek pozůstalých po romských obětech nacizmu, Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR si Vás dovoluje pozvat na pietní akt, který pořádáme s laskavou podporou Muzea romské kultury, Ministerstva kultury ČR a Nadačního fondu obětím holocaustu na místě pohřebiště obětí koncentračního tábora Lety u Písku dne 2. srpna 2020 od 12 hod.

Program:

- 12:00 Česká hymna a žalm romských vězňů nacistických koncentračních táborů
- 12:10 Přivítání účastníků
- 12:20 Položení květinových darů k pomníku
- 13:00 Duchovní slovo
- 13:35 Kulturní program
- 13:50 Proslovy
- 14:30 Ocenění pozůstalých po obětech tábora ZA LIDSKOST. Letos ocenění předáme paní Gwendolyn Albert za její dlouhodobou a obětavou obranu lidských práv, zejména v oblasti nedobrovolných sterilizací romských žen.
- 15:00 Zakončení. Účastníci mohou navštívit farní hřbitov v Mirovicích, kde jsou pohřbeny především dětské oběti.

Účastníci mohou na pietní akt z Prahy do Letů a zpět cestovat zdarma autobusem, který bude přistaven na obvyklém místě, v blízkosti autobusového nádraží Praha – Florenc, za mostem magistrály v ul. Na Florenci před tržnicí potravin. Bude označen tabulkou LETY. **Odjezd je v 9:45 hod.** Cestu autobusem zdarma lze zajistit na tel.: 603 247 617, nebo e-mailu: ruzicka.vporh@seznam.cz

BRNO – odjezd 7:30, autobus bude přistaven u Muzea romské kultury, Bratislavská 67. Rezervace míst z Brna je předem nutná na tel.: 545 581 206, nebo e-mailu sekretariat@rommuz.cz do 20. 7.

Rádi se s Vámi v Letech setkáme.

Výbor pro odškodnění romského holocaustu, MK ČR, NFOH, MRK

PŘIJĎTE SE SEZNÁMIT A POPOVÍDAT SI S ROMSKÝMI ŽENAMI.

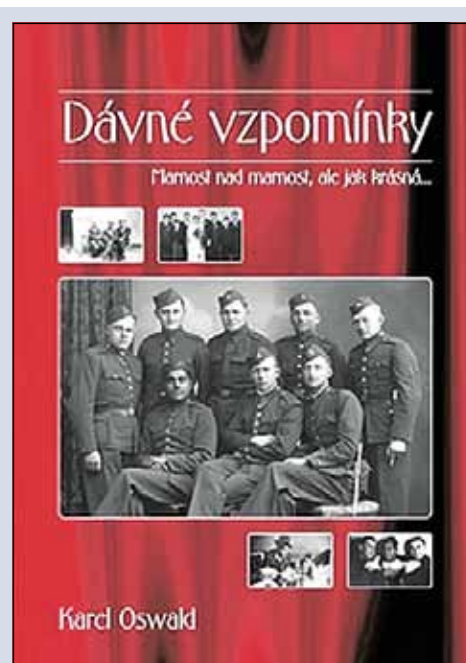
Mezinárodní den Romů
Romská žena
vernisaž fotografií
3. července 2020
18:00
Gába café
(Hoblíková 498/16, Nový Jičín)

Závěrem koncert španělské, balkánské a romské hudby.

Zpěv kytara: FERI Barkoci
Cajon: Mateo Garriga
Zpěv: Veronika Kačo

Tuto akci podpořilo město Nový Jičín

Karel Oswald: Dávné vzpomínky

Příběh rodiny Holomkových, o kterém kniha vypráví, se odehrává v první polovině 20. století. V době, kdy Holomkovi žili na Moravě již po několik generací, a v době, kdy se v Evropě schylovalo pod stínem nacismu k tragickému osudovému přerývu romských dějin.

„Dávné vzpomínky“ jsou založené na autobiografii vypravěče, který v závěru sympaticky otevřeně své dílo komentuje: „*ten příběh je pravdivý od první do poslední řádky. Pravda, něco jsem trochu přidal, něco domyslel, změnil některá jména a místa. Jinak ale je vše pravda pravdoucí!*...“

Objednávejte na adrese redakce nebo na holomkova@srmn.cz
Cena 100 Kč + poštovné

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2020 je 370 Kč

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srmn.cz**

**číslo účtu:
230 0066 1977/2010**

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srmn.cz

**Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
české republiky**